

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

The one and only Joannes Antonides van der Goes

van Gemert, L.

Publication date

2015

Document Version

Final published version

Published in

Antonides' Ystroom: Vondeliaans, onweerstaanbaar, klassiek: lezingen gehouden op 25 september 2015 bij de presentatie van de webeditie en de vertaling van het gedicht

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Gemert, L. (2015). The one and only Joannes Antonides van der Goes. In J. Bloemendal (Ed.), *Antonides' Ystroom: Vondeliaans, onweerstaanbaar, klassiek: lezingen gehouden op 25 september 2015 bij de presentatie van de webeditie en de vertaling van het gedicht* (pp. 21-34). Florivallis/Huygens ING.

General rights

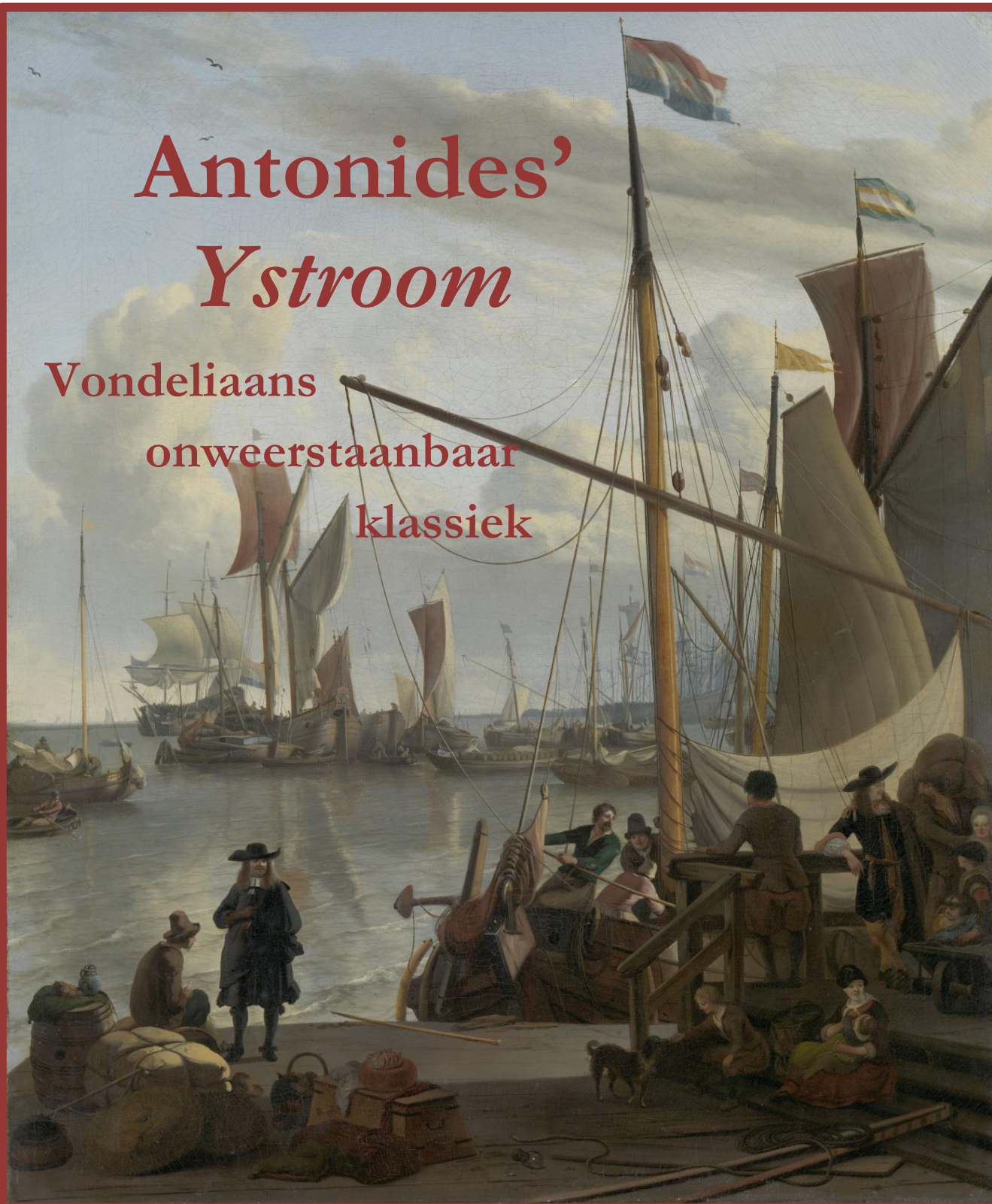
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Antonides' *Ystroom*

Vondeliaans
onweerstaanbaar
klassiek

Joannes Antonides' *Ystroom*
Vondeliaans – onweerstaanbaar –
klassiek

Lezingen gehouden op 25 september 2015
bij de presentatie van de webeditie en de vertaling
van het gedicht

URL webeditie: <http://deystroom.huygens.knaw.nl>

Afbeelding omslag: Ludolf Bakhuizen, *Het IJ voor Amsterdam, van de Mos-
selsteiger gezien* (1673). Rijksmuseum Amsterdam
Amersfoort, Florivallis – Den Haag, Huygens ING 2015

Inleiding

Op vrijdagmiddag 25 september 2015 werden de webeditie en een vertaling in boekvorm van Joannes Antonides van der Goes' *Ystroom* gepresenteerd. In dit gedicht in vier boeken wordt de lof van het IJ en Amsterdam gezongen, wordt verteld hoe de gewesten met hun producten – aangevoerd via het IJ! – bijdroegen aan Amsterdams welvaart en wordt beschreven hoe in een herdenking van de bruiloft van Peleus en Thetis het IJ de belangrijkste plaats toegewezen krijgt, tot ongenoegen van andere riviergoden, in het bijzonder de god van de Seine: een allegorie op de contemporaine politieke situatie. En dat in een gedicht dat in 1671 verscheen, het jaar dus vóór het beruchte rampjaar. De uitgaven kwamen tot stand met hulp van studenten, studentassistenten en stagiairs.

Op deze middag lichtte Agnes Sneller, emeritus hoogleraar Nederlands aan de Károli Gáspár Universiteit van Boedapest de band van de dichter Antonides met zijn vakbroeder Joost van den Vondel toe, sprak Lia van Gemert, hoogleraar Oudere Nederlandse letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam, over de fascinatie die Antonides' dichterschap oproept, en behandelde ondergetekende, senior onderzoeker aan het Huygens Instituut voor Nederlandse geschiedenis, de klassieke inslag van het gedicht. Van Gemert en Sneller waren lid van de commissies die dit project begeleidden, ik leidde het project nadat de aanvankelijk editrix een andere werkkring had gevonden. De uitgebreide versies van de op deze middag gehouden lezingen vonden hun weg in dit boekje.

Jan Bloemendal

D E
Y S T R O O M.

Begreepen in vier boeken.

Door

J. A N T O N I D E S

vander G O E S.

onstantit.

1672.

AMSTERDAM,

By PIETER ARENTSZ. Boekverkooper in de Beursstract,
in de drie Raepen. MDC LXXI.

The one and only Joannes Antonides van der Goes

Lia van Gemert

Ludolf Bakhuysen (inv.), Philipp van Gunst (grav.), Portret van Joannes Antonides van der Goes in: Alle de gedichten, ed. David van Hoogstraten (1730), onderschrift David van Hoogstraten.

Joannes Antonides van der Goes (1647-1684) hoort voor mij tot de categorie van dierbare auteurs en ik ga dan ook graag in op de uitnodiging om hier vandaag kort iets over mijn relatie met hem te vertellen. Die relatie is nogal ambivalent en dat is meteen het aantrekkelijke ervan.

Het gevoel van dierbaarheid stamt uit de jaren 80 van de vorige eeuw, toen ik met hem kennismaakte in het kader van een van mijn

eerste artikelen: ‘Chinese thee uit gouden koppen. Reien bij Vondel en Antonides’. Ik schreef het voor een bundel bij de herdenking van het 400ste geboortjaar van Joost van den Vondel in 1987, en voor een onderwerp had ik niet lang hoeven zoeken: ik was immers voor mijn dissertatie een kruistocht voor de reien in het Nederlandstalige drama begonnen en Vondel viel hier op interessante wijze te vergelijken met een tijdgenoot die hetzelfde onderwerp had behandeld als hij, maar op volstrekt andere wijze. Werkte de oude meester in zijn treurspel *Zungchin of Ondergang der Sineesche Heerschappye* uit 1667 de machtsstrijd aan het keizerlijke hof in Peking en de omverwerping van de Ming-dynastie in 1644 op Aristotelische wijze uit, de jonge hond Antonides had dat in het jaar daarvoor in zijn *Trazil, of Overrompelt Sina* meer op de wijze van Jan Vos gedaan, dus met veel bulderend geweld. Vondels complimenten in zijn lofdicht bij *Trazil* brengen me meteen bij het punt van mijn ambivalentie: de barokke overdaad van Antonides.

Op het Sineesch Treurspel, van J. Antonides vander Goes
MISSUS IN IMPERIUM MAGNUM.

Lykungzus bout zijn troon vol moedt,
Als hy Zunchin heeft kleen gekorven,
Gehakt aen stukken zoo verwoet,
In root ciment van 's keizers bloet:
Maer eer de rijxbouw is bestorven,
Barst Xunchi, als een hooge vloet,
Ten rijke in, stoot het met den voet
Om verre. een rijk met kracht verworven
En dwinglandye, staet niet lang.
Wat 's heerschappy? een overgang.
J.v. Vondel

Het ligt er niet om. Lykungzus heeft een bloedbad aangericht toen hij bij zijn machtsgreep keizer Zunchin in kleine stukken sneed en

hakte. Het rode cement getuigt er nog van, maar Lykungzus wordt meteen weer van de troon gestoten door Xunchi, die zijn rijk met geweld omver werpt. Heerschappij is slechts tijdelijk, zeker als ze met geweld en tirannie verworven is, verzucht Vondel.

Die verzuchting is een beetje misleidend – niet dat ze niet waar wordt gemaakt in Antonides' drama, zeker wel, maar zijn tragedie toont veelvuldig de gewelddadigheid en emoties die Vondel in zijn abstractie wegmasseert. Lees enkel maar de beschrijving van twee van de vertoningen in het stuk, die vooraf gaat aan de dramatekst. De eerste beschrijving luidt:

VERTOONING voor het Treurspel

De keizer van Trazil doorstoken, smoot in bloet.
TRAZIL wort Vorst gehuld van vele oproerelingen.
Prins Koja zwijmt van rouw. zoo toont de tegenspoet,
Hoe los de Vorsten staen, in staetveranderingen.

En na het vierde bedrijf wordt het volgende vertoond:

Trazil verhangt zichzelf om 's vyands hant t'ontgaen;
Maer wort van 't brullent heir der Tarters overvallen.
Hun veltheer kerft de koorde. al 't leger ziet het aen.
't Geluk bespot wel elk; maer Vorsten boven allen.

Een doorstoken keizer, smorend in zijn bloed, een rouwende prins; een zelfmoord door ophanging die verhinderd wordt en daarna ongetwijfeld gevolgd door de dood door een andere hand, terwijl een uitzinnige soldatentroep erbij staat te schreeuwen – en dat allemaal vooraf, we zijn nog niet eens begonnen! *Trazil* is een wreed drama, waarin niet alleen machtsbeluste Chinezen, maar ook christelijke missionarissen op gruwelijke wijze aan hun eind komen. De beschrijvingen zijn zonder uitzondering plastisch en dik aangezet; het

verloop van het verhaal is een wirwar van politieke en godsdienstige taferelen. Het heeft allemaal iets onbeholpens en je kunt je goed voorstellen dat J.C. Brandt Corstius dit drama wat drakerig vond. Maar het is onweerstaanbaar meeslepend: je kunt niet je schouders ophalen en wegkijken, je wordt de tekst ingetrokken en léést, hoe overtrokken de gewelddadige film die aan je voorbij trekt ook is. Antonides dwingt je om je tot hem te verhouden.

Zo verging het mij terwijl ik dat artikel voor die Vondelbundel schreef, en ik was maar wat blij dat het alleen maar om de reien in *Trazil* ging, want in de inhoud van de bedrijven was me lang niet alles helder. Ik bespaar u een uitleg want u zit te wachten op *De Ystroom*, maar ik wil u één voorbeeld niet onthouden: de curieuze rei van Tartaarse priesters na het tweede bedrijf. Deze priesters eren hun leider Xunchi en houden een betoog over de aanvankelijk onverzoenlijke tegenstelling tussen oorlog en liefde. Ze weten die dan toch op te lossen door haar te verzoenen: beide krachten – zowel oorlog als liefde – maken namelijk slaven: 't Geen d'een om d'eere waegt // Doet d'andere om een maegt (II, p. 26). Oorlog waagt zijn leven om de eer, de liefde doet het om de vrouw. Mooi, zou je denken, best aardig gedaan, niet heel origineel, maar a la, weer een rei klaar.

Het curieuze is alleen dat de hele passage bij geen enkel personage in het stuk aansluit en al helemaal niet bij de enige die zowel met oorlog als met liefde geconfronteerd wordt: keizer Xunchi. Hij weet die twee van begin af aan namelijk perfect te combineren: zijn vrouw stemt zelfs expliciet met zijn oorlogsdaden in! De thematiek van de rei is dus op z'n minst vergezocht en dat is niet de enige keer in dit drama. De afwezigheid van logica doet je eerst denken: weet deze dichter wel wat hij aan het doen is?, en daarna: gaat het hier om een passage die al klaar lag en ingepast is? Je betreft in je overwegingen dat Vondel deze dichter een groot talent vond en terwijl je af en

toe even denkt dat Vondel rond zijn 80ste misschien toch wel enig onderscheidingsvermogen begon te verliezen en wie weet de wens naar een getalenteerde opvolger liet prevaleren boven de poëtische nuchterheid, denk je anderzijds weer dat Vondel zelf ook regelmatig – hoewel allemaal barok en mooi – niet te volgen is in die overdadige beeldspraak en talige krachtmetingen die hij je voorlegt.

Ziedaar mijn fascinatie: wat kón deze Antonides nu eigenlijk? Was hij een opgehemeld talent dat meegezogen was in de stroom van Vondeladoratie – eerst door de meester zelf en later door anderen die zo graag een epigonengeneratie wilden zien, of was hij een middelmatig auteur die echter tegelijkertijd een groots en magnetisch aanzuigend veld wist te openen, waarin hij zijn lezers meevoerde in zijn overweldigende beeldenstroom, wat een indrukwekkende ervaring was zolang je maar niet vroeg om een kristallijne, heldere, wat fijnzinniger nuance?

U begrijpt het: het lot was met mij toen het project voor een nieuwe editie van *De Ystroom* van start ging. Een kans om herinneringen op te halen én misschien de vraag te beantwoorden naar het wezen van Antonides' dichterschap. In dit magistrale lofdicht, om Karel Porteman en Mieke Smits-Veldt te citeren (p. 596), pakt Antonides immers in vier boeken uit met een uitvoerige aanprijzing van Amsterdam en haalt hij alle metaforische en scèneshakeling die hij maar heeft uit de kast.

Behalve die weging van de artistieke kwaliteiten bood het project ook andere kansen. Al bij de eerste plannen was duidelijk dat dit geen lichtvaardig project kon worden – voor zover dat al ooit kan bij een bronnenuitgave vanuit Huygens ING. U bent vertrouwd genoeg met de grondige werkwijze van het instituut om zich te realiseren dat het nieuwe boek, waarschijnlijk in meerdere delen, gemakkelijk een centimeter of tien in uw boekenkast zou gaan innemen. Op de eerste vergadering van de begeleidingscommissie kwam het thema aan de

orde of er wellicht ook een parallelle digitale editie gemaakt kon worden. Ik was daar een groot voorstander van en heb daar zelfs betoogd dat een boekuitgave misschien helemaal niet meer moest, tenzij een publiksuitgave waarin alle specialistische omslag afwezig zou zijn. Want bij alle deskundigheid hadden de bronnenuitgaven ook een nadeel: de omvang. Ik nam bijvoorbeeld nooit Hans Luijtens editie van *Cats' Sinne- en Minnebeelden* mee naar college, terwijl die drie delen een werkelijk ideaal voorbeeld zijn van wat een goede editie vermag: nauwkeurige verwijzingen naar allerhande bronnen, minutieuze overweging van woordbetekenissen en aanwijzing van intertextuele relaties, kortom de ammunitie die je wilt hebben bij tekstinterpretatie. Inmiddels staat *Cats* allang *online*, maar bij die eerste *Ystroom*-vergadering was digitalisering nog niet de vanzelfsprekende publicatiemethode waaraan we inmiddels gewend zijn. Vandaag krijgen we niet alleen de digitale editie, maar ook een publiksboek – twee benutte kansen.

Maar nu die vraag naar dat kunstenaarschap. Wat bracht *De Ystroom* in over Antonides als architect van zo'n grootscheepse stedenzang? Het ligt voor de hand als je een stroomzang maakt dat je over de rivier de stad inkomt, maar de verwoording van dat binnenzeilen is er niet minder om:

Wy willen nu een oogst van vlooten aen zien bruissen,
En uit den watertrans der trotse halve maen
Een drift van zeilende bosschaedjen af en aen
Gedreven, als een vlucht van zwaenen, die in 't kriecken
Des dageraets, vooruit gespoeit op snelle wieken,
Zich wenden in slagorde, en dwarlen onderen.
(*Ystroom* I, 18-24)

Sail Amsterdam avant la lettre! En ook de beschrijving van de stad is spectaculair. Wel blijkt al snel dat wat ik hierboven voor *Trazil* beschreef als een wanordelijke verzameling van verhaalelementen die

niet altijd naadloos bij elkaar passen een bestendige werkwijze van Van der Goes is. Ook in *De Ystroom* worden naar hartenlust troeven getrokken uit de disparate voorraad van mythologie, klassieke geschiedenis, Europese geschiedenis, het verleden van de Republiek en ja, ook uit het Aziatische. Op een paar plaatsen worden herinneringen opgehaald aan *Trazil*. Peking legt het deze keer af tegen Amsterdam: de Tartaren overwonnen destijds de Chinese muur en brachten de Ming-dynastie aan haar einde, maar de muur van Amsterdam is sterker en zal de stad beschermen tegen haar vijanden. Intussen bloeit de handel met China. Ik citeer een stukje uit de vertaling van Jan Bloemendal:

Geen onheil op het water zal hun moed inperken, nu China haar schoot uitstort en met gulle hand Atlas' gouden vruchten schenkt, ook al zucht het onder een nauwe band en getuigt de residentie in Peking, getroffen door de bijl van de Tartaren, nog altijd met wat voor smak de groten uit hun hoge positie neerploffen, omdat het rijk in grote angst de grootste keizer aan een boom zag hangen, bij wie het stervende gezicht, met menie overgoten, van de Gele Rivier Jang Tse Kiang, de mond gesnoerd was. Zij heffen nu hun hoofd vrijer in de zon; ze laden hun oogst uit binnen de vestingmuren van de stad Kanton en schenken ons een vracht aan schatten, terwijl matrozen thuis in kleding van zijde staan te pronken. (Antonides, *Ystroom*, vert. Bloemendal, Boek 2, p. 94)

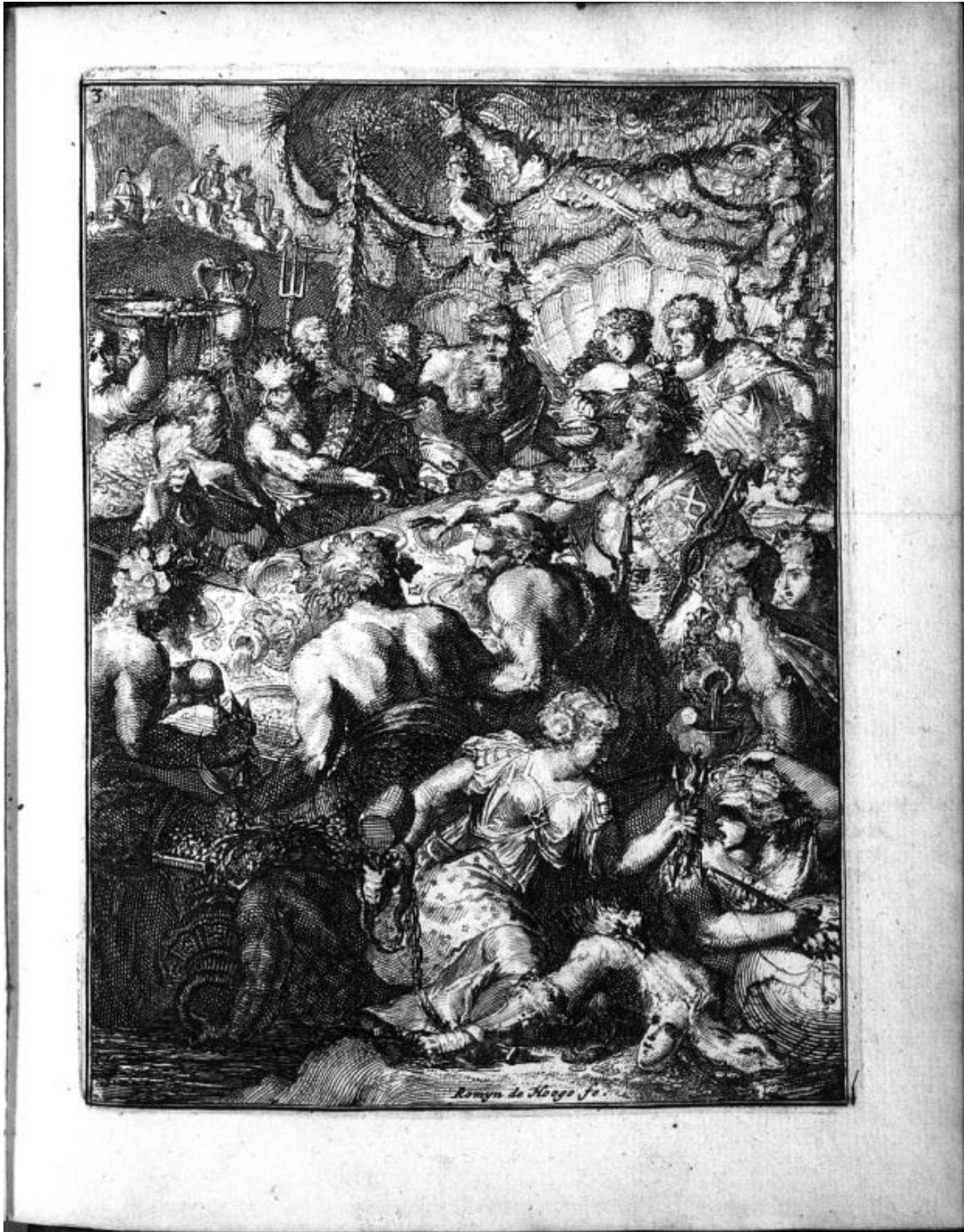
U ziet het: van de mythologische Atlas naar de machtsstrijd in Peking rond 1640 en van daaruit moeiteloos naar de relatie met het westen, waarbij de Chinezen gulle gevers zijn van de zijden kleding die nota bene door matrozen gedragen wordt. Grote gebaren worden niet geschouwd door Antonides. In de publiekseditie gaat dit tafereel vergezeld van de aan Caspar Luyken toegeschreven ets van Keizer Chongzhen van China die zijn dochter doodt en daarna zelfmoord pleegt, uit 1644.

Bij zoveel referenties valt er voor een editeur heel wat uit te zoeken en in de loop van het project hebben eerst Boukje Thijs en later Jan Bloemendal dat nauwkeurig gedaan. Hulp kwam onder andere van de universiteiten van Utrecht en Amsterdam en aan die laatste werkten we in het collegejaar 2009-2010 in verschillende cursussen aan de tekst. Dat gaf een bijzondere dynamiek, omdat we de vier boeken over verschillende studentengroepen gespreid hadden en er als vanzelf een competitiedrang ontstond.

Zo werkten Jan en ik in de mastercursus Teksteditie met een groep studenten aan Boek 3 – en dat beviel iedereen prima. Sterker nog: het bracht zowel in de studenten als in ons allerlei krachten boven. Ten eerste de inventiviteit van Jan, met name bij de vele kinderziekten die overwonnen moesten worden met het door het Huygens Instituut ontwikkelde editieprogramma ‘e-Laborate’. Het leidde tot ongeveer alles tussen hilariteit en verzuchting, maar we konden volop commentaar leveren en week na week met nieuwe technische snufjes dingen uitproberen. Als u op de site kijkt naar het resultaat en de verschillende panelknoppen opent waarmee de diplomatische en de kritische tekst, de vertaling en het commentaar verschijnen, terwijl boven in beeld de facsimile pagina’s staan, links de metadata knop zijn werk doet en links onder de afbeeldingen in beeld staan, dan is ons gepionier het waard geweest, waarbij overigens alle bescheidenheid ons past, want we waren slechts gewillige proefpersonen en niet de technici.

De uitleg, de annotaties en de vertaling van boek 3 bezorgden ons natuurlijk hoofdbreken. Het boek bleek een perfecte toetssteen voor mijn vraag naar de dichterlijke krachten van Antonides. Binnen de gehele *Ystroom* is het een aantrekkelijk gedeelte: de ik-figuur of verteller is in het water gevallen en wordt opgevangen door een IJheraut, een bode die hem naar een grot onder water brengt, waar een feest zal plaatsvinden: de gouden bruiloft van Peleus en Thetis. De

gasten zijn een grote groep rivieren uit verschillende werelddelen, met hun gevolg – u ziet ze aan de bruiloftsdis. Voor de dichter is een aparte plaats achter gordijnen gereserveerd, zodat niemand hem opmerkt.

Romeyn de Hooghe, Titelprent Derde Boek: De gouden bruiloft van Peleus en Thetis

Om nu verder in te zoemen op de vraag naar Antonides' talent twee voorbeelden. Een qua taalgebruik opmerkelijke passage is de beschrijving van de heraut van een groep vrouwen onder de gasten (het 'vrouwentimmer'). Ze hebben allemaal een band met de Zuiderzee, wat op een of andere manier uit hun namen en die van hun echtgenoten blijkt. De heraut legt aan de uit wie ze zijn. Ik citeer opnieuw uit Bloemendals vertaling:

Zij heet Glaasoogje en is het liefje van de adellijke Dompelaar. Hoewel hij trots is op zijn hoge afkomst, zijn haar mooie ogen de kroon van zijn geslacht. Hij is van het betere geslacht en idaar is hij maar wat trots op. Dat hij van die knappe kinderen heeft, is te danken aan zijn geliefde en aan haar mooie ogen. De vader van Dompelaar was de grote, machtige Bronling; Glaasoogje is de dochter van Grondenier en Klaartje.

Vrouw Watertreedster is al heel lang met Duiker getrouwd, de knappe Watergond is door Havenplaag verkracht; daar zitten de eerlijke Lobberig en Blazijne naast elkaar. Deze laatste heeft al bij vele minnaars gezorgd voor een gebroken hart. Ondanks dat loopt Zwemmer als een hondje achter haar aan, net zo als Waterhart Lobberig achtervolgt. Zwaantje houdt van Snelvoet, maar vooral omdat die zoveel geld heeft. Het is vergeefs, want hij heeft zijn hart aan Havenij verpand.

De welgevormde Zoetemonde wordt al jaren vurig omhelsd door de trotse Zoutenaar, maar zij zijn nog nooit in het huwelijksbootje gestapt. Zij moet samen met Golveling aan het hof van Visman verschijnen om daar in het huwelijk te treden te midden van de goden, die daar erg blij om zijn. (Antonides, *Ystroom*, vert. Bloemendal, Boek 3, p. 127)

Wat betekende dit? We wisten het niet en we wisten ook niet goed wat we ermee aan moesten. De gedachte kwam op dat hier mogelijk op verholde wijze Amsterdammers genoemd werden en een van de studenten heeft in het Stadsarchief naar aanwijzingen gezocht voor identificatie, maar daar kwam helemaal niets uit. Het was een van de

problemen die we na afloop van de cursus aan Jan hebben overgedragen en voortreffelijk editeur als hij is heeft hij een achttiende-eeuwse publicatie van de hand van M. Nieuwenhuijzen gevonden waarin de passage helemaal verklaard werd. Het blijkt te gaan om een literair woordspel met aan het water gekoppelde fenomenen, zoals dieren, oevers en inhammen en het onderscheid tussen zoet en zout water. De uitspraak van een andere bekende Amsterdammer: ‘Je gaat het pas zien als je het doorhebt’, is hier wel van toepassing!

Dat Antonides heel wat kan, is nu wel duidelijk. En ook dat hij graag elementen van verschillende aard met elkaar combineert, op elkaar laat botsen, zou je haast zeggen, maar wellicht heeft hij dat zelf heel anders ervaren. Dit aspect van eindeloze combinatiedrang is geloof ik wat me zo fascineert: de onverwachtheid waarmee velden opengesteld worden. Een laatste voorbeeld om dit te illustreren, uit datzelfde Boek 3 over het bruiloftsfeest van Peleus en Thetis. We gaan naar de feesttafel, waar de gasten – een grote groep rivieren uit verschillende werelddelen – hun plaats toegewezen krijgen. De IJgod mag naast de bruid Thetis zitten. Dat leidt tot geruzie van de anderen die zich beledigd voelen, met name de Spaanse Ebro en de Franse Seine, die zelfs op zeker moment met elkaar op de vuist gaan. Er is dan uiteraard al behoorlijk wat gedronken. En dan komt er zo’n onverhoedse Antonideswending. We zijn onder water en de hoofdpersonen bestaan zelfs letterlijk uit water, als we even hun stoffelijkheid voorop zetten. Ze maken geweldig trammelant en beginnen te vechten, tot de opperwatergod Triton ingrijpt en de voorname tafelplaats van de IJgod, die hij tot de beste van de riviergoden bestempelt, autoriseert. Daar kan de rest het mee doen. En waarmee vergelijkt Antonides dan deze groep waterduivels: met een troep gonzende bijen in de ochtendlucht, die zich even inhoudt!

Een oogenblik sloot al het godendom den mond.
Gelijk een biezwarm, in een' frisschen morgenstont
Na tijm en majolein ten korven uitgestreeken,
Indien een vlaeg van twist den kam komt op te steeken,
De honigrenteniers en vorsten ondereen
Krioelen, brommen en hun weêrparty verteên,
Zoo zigh de koning mengt in 't heir der twistelingen
Strax zwigt, en yder poogt zijn gramschap te bedwingen.
(*Ystroom* III, 962-970)

Ogenblikkelijk hielden alle goden hun mond. Het leek wel een zwerm bijen die bij het frisse ochtendgloren de korf uitvliegt op zoek naar tijm en marjolein, als een ruzie de kop opsteekt. De darren en de werksters vallen over elkaar heen en beginnen te brommen en staan elkaar naar het leven. Zodra echter de koning zich in het gekrakeel mengt, houden allen zich meteen stil en doet ieder een poging om zijn woede in te houden. (Antonides, *Ystroom*, vert. Bloemendal, Boek 3, p. 154)

Dit contrast tussen de twee comparanten in deze homerische vergelijking wekt bij mij de lachlust op: de koude nattigheid op de late avond van de rivieren en de droogte, warmte en het daglicht waarmee men bijen associeert.

Ik ben eruit – Antonides magnetische werking ligt in zijn wendbare taalvermogen. Daarmee is echter nog niet alles gezegd want het werk met de studenten heeft nog twee andere kanten blootgelegd. Ten eerste was dat de tekst ook in een moderne vertaling zijn kracht behield. Een van de studenten bleek hier een meesteres: zij toverde de mooiste parafrases uit haar pen en dit maakte de aspiraties op een publieksuitgave groter. Ik ben dan ook heel blij dat die er nu is.

En ten tweede bleek de tekst ook heel goed reciteerbaar, zowel in poëzie als in proza. Een andere studente uit de groep was tevens actrice en hoewel zij de tekst erg moeilijk te begrijpen vond, kon ze die indrukwekkend voordragen. We maakten zelfs nog een plan:

vastleggen op een geluidsdrager en een tocht langs het IJ ontwerpen, die we commercieel zouden kunnen verkopen. Dat onderdeel moet nog maar eens overwogen worden, met wellicht een app.

Ik hoop u uitgenodigd te hebben om de webeditie en het boek te gaan lezen en u te laten meeslepen door de artistieke vrijheid die the one and only Antonides Van der Goes ten toon spreidt. Zijn oudste fan, Vondel, had de kracht van zijn aanstormende collega al voorzien, denk ik als we het slot van zijn lofdicht op *De Ystroom* lezen:

ANTONIDES, hou op van roeien:
Wy dryven, waer uw vaerzen vloeien.

De studenten in het college teksteditie UvA 2009-2010 waren: Arien op 't Land, Marianne Minkels, Sabine Muller, Lotte Schermer, Marijke de Vos en Kim Wassens.

Literatuur

- Joannes Antonides van der Goes, *Trazil, of overrompelt Sina. Treurspel* (Amsterdam, Jan Rieuwertsz. e.a., 1685)
<http://www.let.leidenuniv.nl/Dutch/Ceneton/Trazil.html>
- Joannes Antonides van der Goes, *Ystroom* (...), ed. Jan Bloemendal (Den Haag: Huygens ING, 2015) <http://deystroom.huygens.knaw.nl>
- Joannes Antonides van der Goes, *Ystroom* (...), vert. o.l.v. Jan Bloemendal; beeldredactie Karolien de Jager en Jan Bloemendal (Hilversum: Verloren, 2015).
- J.C. Brandt Corstius, 'Zungchin en Trazil', in: *De nieuwe taalgids* 39 (1946), 65-70.
- Jacob Cats, *Sinne- en Minnebeelden*, ed. Hans Luijten (Den Haag: Constan-tijn Huygens Instituut, 1996). 3 delen.
- Lia van Gemert, 'Chinese thee uit gouden koppen. Reien bij Vondel en Antonides', in: H. Vekeman en H. Van Uffelen (red.), *Jetzt kehr' ich an den Rhein. Een opstellenbundel bij Vondels 400ste geboortedag* (Keulen: Frank Runge, 1987), p. 128-141.
- M. Nieuwenhuijzen, 'Opheldering van het Ygodinnentimmer in Antonides van der Goes *Ystroom*', in: *Werken van het Amsteldamsch Dicht- en Letteroefenend Genootschap*, Deel II (Amsterdam, 1768-1794), p. 331-336.
- Karel Porteman & Mieke B. Smits-Veldt, *Een nieuw vaderland voor de mu-zen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1560-1700* (Amsterdam: Bert Bakker, 2008), s.v. Antonides van der Goes.
- Joost van den Vondel, *De werken* (WB editie, deel 10):
http://www.dbnl.org/tekst/vond001dewe10_01/vond001dewe10_01_0066.php;
http://www.dbnl.org/tekst/vond001dewe10_01/vond001dewe10_01_0112.php